

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (УКРАЇНА)
ІНСТИТУТ ХІМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (УКРАЇНА)
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «СОБОРНІСТЬ» (УКРАЇНА)
ЛУГАНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ (УКРАЇНА)
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА (УКРАЇНА)
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКРАЇНА)
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» (УКРАЇНА)
БАКІНСЬКИЙ ІСЛАМСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (АЗЕРБАЙДЖАН)
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКРАЇНА)
УНІВЕРСИТЕТ М. НІШ (СЕРБІЯ)
ЗЕЛЕНОГУРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)

***Релігія, релігійність, філософія і гуманітаристика у
сучасному інформаційному просторі: національний
та інтернаціональний аспекти***

*Збірник наукових праць
(за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної
конференції від 29-30 грудня 2015 року)*

**Рубіжне – Северодонецьк – Лисичанськ – Житомир –
Баку – Ніш – Зелена Гура**

2015 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (Україна)
ІНСТИТУТ ХІМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (м. Рубіжне) (Україна)
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «СОБОРНІСТЬ» (Україна)
ЛУГАНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ (Україна)
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА (Україна)
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ» (Україна)
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ (Україна)
БАКІНСЬКИЙ ІСЛАМСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Азербайджан)
УНІВЕРСИТЕТ м. Ніш (Сербія)
ЗЕЛЕНОГУРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Польща)

«Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика
у сучасному інформаційному просторі:
національний та інтернаціональний аспекти»

Збірник наукових праць
(за матеріалами XI Міжнародної
науково-практичної конференції
29-30 грудня 2015 року)

За загальною редакцією д.філос.н. Журби М.А.

Рубіжне – Северодонецьк – Лисичанськ – Житомир – Баку – Ніш – Зелена Гура

2015

УДК 3(045)
ББК60Я43
Ф 56

Рекомендовано до друку Вченою радою Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол № 4 від 15 грудня 2015р.)
Рекомендовано до друку Вченою радою Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 8 від 22 грудня 2015р.)

Редакційна колегія:

Андрійченко В.А., керівник групи Юридичного управління ПАІП «ВПБ Банк» (Україна)
Андріянова Н.М., юристконсульт ІХІІІ СХУ ім. В. Даля (Україна)
Бохонкова Ю.О., доктор психологічних наук, професор, СХУ ім. В. Даля (Україна)
Гужва О.П., доктор філософських наук, професор УкрДАЗП (Україна)
Гасанли Г.Б., доктор філософії з богословських наук, професор БГУ (Азербайджан)
Журба М.А., доктор філософських наук, професор ІХІІІ СХУ ім. В. Даля (керівник), (Україна)
Журба А.М., кандидат психологічних наук, доцент ДонДІПУ (Україна)
Завацька Н.С., доктор психологічних наук, професор СХУ ім. В. Даля (Україна)
Йованович Предраг, професор Університету м. Ніш (Сербія)
Калько І.В., кандидат педагогічних наук, доцент ЛОІППО (Україна)
Короткова О.О., кандидат історичних наук, доцент ДонДІПУ (Україна)
Касьянова О.В., кандидат педагогічних наук, доцент ЛОІППО (Україна)
Касьянова В.О., кандидат економічних наук, доцент ІХІІІ СХУ ім. В. Даля (Україна)
Кузьміченко І.О., кандидат філософських наук, доцент ДЗ «ЛДМУ» (Україна)
Павлов С.В., кандидат географічних наук, доцент ІХІІІ СХУ ім. В. Даля (Україна)
Пагава О.В., кандидат психологічних наук, доцент ЛОІППО (Україна)
Проценко В.О., кандидат історичних наук, доцент ТО Соборність (Україна)
Поліщук О.П., доктор філософських наук, професор ЖДУ ім. І. Франка (Україна)
Радченко О.В., доктор наук з державного управління Поморської Академії в Слупську (Польща)
Сапенко Р., доктор габілітований, професор Зеленогурського університету (Польща)
Сабадаш Ю.С., доктор культурології, професор МДУ (Україна)
Савонова Г.І., кандидат філософських наук, старший викладач ЛОІППО (Україна)
Свінціцька О.І., кандидат філософських наук, доцент ЖДУ ім. І. Франка (Україна)
Старостенко Т.М., кандидат філолог. наук, доцент ХНПУ ім. Т.С. Шевченка (Україна)
Талишинський Е.Б., кандидат політичних наук, доцент БГУ (Азербайджан)
Устименко-Косоріч О.А., доктор педагогічних наук, професор УДПУ ім. П. Тичини (Україна)
Ухов О.С., кандидат філософських наук, доцент ІХІІІ СХУ ім. В. Даля (Україна)
Цюрупа М.В., доктор філософських наук, професор НУОУ ім. І. Черняхівського (Україна)

Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наукових праць / за заг. ред. д.філос.н. Журби М.А. – Рубіжне: вид-во СХУ ім. В. Даля, 2015. – 246 с.

У збірці здійснюється багатоаспектний аналіз трансформації сучасної культури, духовності в інформаційному просторі з урахуванням специфіки й соціальної динаміки філософії, етики, естетики, мистецтва, психології, педагогіки, соціології, економіки, політики і права.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів та студентів.

УДК 3(045)
ББК60Я43

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат та інших відомостей.

© Колектив авторів, 2015

**Збірник надруковано за підтримки
БО «Благодійний фонд Олександра Романовського»**

**Благодійний фонд
Олександра Романовського**
www.far.org.ua

«Освідчена людина – це фундамент вільної нації. Ми радіємо, що поруч з нами – в тому числі на теренах Луганщини, є люди, що щиро дбають про освіту майбутнього покоління українців. Ми завжди підтримували цю важливу і добру справу, і будемо всіляко сприяти їхній роботі й надалі».

Олександр Романовський

Семергей Н.В.

к. і. н., доцент кафедри українознавства, культури та документознавства

Полтавський національний технічний університет

Україна, м. Полтава

ГУМАНІТАРНО-КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ВЕКТОР СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Центральною ідеєю сучасної філософії освіти є посилення гуманітарної підготовки фахівця будь-якого профілю. За висловом видатного французького філософа та етнографа Леві-Строса «XXI століття буде століттям гуманітарних наук або його не буде». Такий висновок свідчить про радикальну переоцінку місця і ролі гуманітарного знання в системі культури.

Гуманітарні основи освіти сприяють формуванню світу духовних цінностей молодого покоління, уявлень про гідність і честь, права та обов'язки, патріотизм, повазі до особистості та милосердя. Гуманітарна освіта оберігає людину від технократичного снобізму і примітивного прагматизму, підвищує творчий потенціал і життєздатність особистості. Освоєння гуманітарної культури сприяє трансляції духовного досвіду, моральних норм і вічних цінностей. Такі якості гуманітарної культури і гуманітарної освіти як цілісність, звернення до людського в людині, здатність задіяти специфічні параметри життєдіяльності, дозволяють їм посісти особливе місце в системі світогляду. Гуманітарна освіта – це освіта людини в цілому, людини як *Homo sapiens* (людина розумна), а не спеціаліста, функціонера, тобто *Homo faber*.

Аналіз освіти як гуманітарного процесу здійснюють філософи, педагоги, соціологи, психологи, історики, культурологи (В. Андрущенко, С. Гончаренко, І. Бойченко, Л. Губерський, В. Діденко, В. Кремень, С. Кузнецов та ін.). У сучасній соціально-філософській і науковій літературі гуманітарна освіта постає в образі провідного і визначального

початку соціалізації, головним інструментом духовної та культурної спадкоємності поколінь, це процес і результат цілепокладання, педагогічно організованої і планомірної соціалізації людини, здійснюваної в інтересах як окремої особистості, так і суспільства в цілому до якого вона належить. Гуманітарна освіта – це важливий елемент сучасної освіти, суспільного процесу, вона є реалізацією об'єктивної тенденції розвитку людства шляхом духовного та культурного піднесення, визначає гуманістичний вимір соціального прогресу.

Зазначимо, що в останні десятиліття у філософії освіти і в цілому у гуманітаристиці намітився культурологічний поворот [3]. Проблеми гуманітаризації та гуманізації української університетської освіти у культурологічному аспекті ґрунтовно досліджуються в працях В.Андрущенка, Р.Беланової, В.Бітаєва, І.Зязюна, С.Клепка, М.Лукашевича, М.Лещенко, А.Морозової, В. Мудрака, М. Поповича, С.Черепанової, Е.Шевнюк та ін. Причому особлива увага звертається цими фахівцями на першочергову актуальність духовно-світоглядного розвитку молоді. Гуманітарна освіта виступає як діяльність по залученню людини до культурного простору того суспільства, у якому вона живе, оскільки вона є каналом передачі знань і духовних цінностей, накопичених культурою народу, вона ж підтримує єдність і цілісність соціального досвіду й досвіду власної діяльності, тому основними функціями й принципами гуманітарної освіти є культуроємність і культуротворчість. Культуроємність виражає відповідність системи існуючим якісним особливостям середовища й зв'язок освіти зі сформованими традиційними відносинами й цінностями, а також з культурними зв'язками, які народжують нові ідеї. Культуротворчість «є системою поглядів на логіку побудови освітнього процесу, де культура виступає не в якості виключно навчальної дисципліни, а презентує собою власний освітній простір, в якому стає можливим формування та утвердження всебічно розвиненої людини, майбутнього фахівця» [2, с.329].

Отже, моделюючи образ випускника вищого навчального закладу, більшість учених єдина в тому, що це – людина

культури, вільна, гуманна, духовна й творча особистість, яка здатна варіативно мислити, орієнтуватися в соціокультурному середовищі, що змінюється, яка прагне творчої самореалізації й саморозвитку в просторі культури. Все це спонукає дослідників до проектування освіти, розробки інноваційних підходів і моделей, які б максимально відповідали новому типу культури.

Особлива роль у процесі формування гуманітарної культури студентів вищих технічних закладів освіти належить навчальній дисципліні «Історія української культури», яка розглядається як універсальне знання для входження в інтегральне поле культури. Об'єднуючи літературознавство, релігієзнавство, етику, естетику, всесвітню історію, дозволяє осмислити духовну спадщину людства в культурно-історичному контексті. Історія української культури є відкриттям справжніх духовних цінностей минулого, засобом імплікації культурних надбань попередніх поколінь у життєдіяльність нинішнього суспільства. Звернення до витоків буття народу є запорукою подолання кризових явищ сучасної соціальної ситуації в Україні, налагодження ефективного діалогу українського суспільства з оточуючим світом.

Викладання дисципліни націлене на те, щоб сприяти загальній інкультурації студента, формувати особистісну систему ціннісних орієнтацій, комунікативних навичок і суб'єктну активність студента шляхом введення його в систему ціннісно-сміслових настанов загальнолюдської та національної культур, формувати уявлення про основні проблеми й тенденції розвитку сучасної культури, розвивати навички соціокультурної орієнтації, оцінки явищ культури минулого та теперішнього, здібність до діалогу з чужими культурами, надавати надійні орієнтири в плюралістичній, калейдоскопічній українській реальності, спрямувати на вільний вибір культуровідповідних стратегій професійної діяльності.

Гуманітарна освіта вимагає напруженої духовної роботи самого студента, а тому викладач вимушений відмовитися від звичної нам оціночної позиції, коли всі явища культурного життя упорядковуються за бінарною схемою полярних протилежностей: вірно – невірно, добре – погано. Відповідно надаємо перевагу креативним технологіям навчання.

Своїми коріннями термін «креативність» сягає до латинського слова *creo* – «я творю, створюю, породжую» і *cresco* – «я виростаю, виникаю, перетворююся». Ці два однокорінних слова підкреслюють дві основні функції творчості – створення нового і перетворення самої особистості творця.

До креативних методів навчання при вивченні історії української культури включаємо наступні: «круглі столи», культурологічні майстерні, дидактичні ігри, творчі завдання, робота з «деформованими текстами», метод проектів тощо. Акцентуємо увагу на методі проектів, який виник ще на початку ХХ ст. в Америці в руслі ідей гуманістичної філософії та освіти. Алгоритм підготовки проекту складається з наступних етапів: вибір теми, визначення кількості учасників, обговорення проблеми, розподіл завдань про групам, обговорення можливих методів дослідження, пошук інформації, творчих рішень, самостійна робота учасників за своїми індивідуальними або колективними творчими завданнями, проміжне обговорення отриманих даних, презентація проектів, висновки.

Основним принципом при проблемному навчанні, до якого належить і метод проектів, повинен бути постулат: «Все, що можуть, студенти повинні зробити самостійно». Необхідно враховувати такі фактори активізації творчого потенціалу студентів: вміння планувати процес досліджень, формулювати мету роботи, вміння переносити відомі методи вирішення проблеми на нову ситуацію; робити узагальнення, винаходити нові методи вирішення проблем або ставити нові проблеми, критично осмислювати отримані результати. Така робота студентів повинна розвивати у них спостережливість, допитливість, логічне мислення, творчу активність, прищеплювати культуру розумової праці, готувати до вирішення проблемних ситуацій у майбутньому житті. Основними критеріями творчості майбутніх фахівців є: самостійність, пошук можливих варіантів, створення у процесі наближення до мети нового продукту.

Без гуманітарного знання неможливе осмислення соціальної реальності, оскільки саме воно найбільш адекватно моделює цілісну картину і динаміку світу, дозволяє вийти на вищий рівень аналізу соціальних проблем. Носіями такого

знання мають стати всебічно підготовлені спеціалісти, які відчують себе спадкоємцями світової і вітчизняної культури і адекватно відповідають сучасним вимогам професійної та світоглядної компетенції. Гуманітарна освіта не може бути «нав'язана» студентам, вона повинна бути їх потребою, і викладачам потрібно вирішувати задачу стимулювання самостійності та зацікавленості. Саме викладач виступає творцем, модифікатором конкретних нововведень. Інноваційна позиція викладача характеризується творчою активністю, особистісною готовністю до перегляду і перебудови власної діяльності, а саме змінюється його статус зі спеціаліста-виконавця до професіонала-дослідника, він набуває функції консультанта, фасілітатора, наставника [1,с.69].

Гуманітарно-культурологічний вектор дає змогу поєднати вимоги стандартів і можливість виходу за їхні межі через інноваційні моделі становлення особистості як суб'єкта культури. Відповідно гуманітарні дисципліни у вищих закладах освіти відкривають широкі перспективи у розвитку особистості фахівця. Вони не тільки формують корпус професійних знань, але і інтенсивно сприяють модернізації свідомості, реалізуючи творчий потенціал критичності, самостійності, стимулюючи інноваційне мислення, роблячи вплив на життєві орієнтації людини.

Література

1. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред.: П.Ю. Сауха. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. – 444 с.
2. Колотило М. Гуманістичний потенціал новітньої парадигми освіти в реаліях сучасної антропологічної кризи / М.Колотило // Філософія освіти. – 2013. - № 2. – С. 317 – 330.
3. Култаєва М. Культурологічний поворот у філософії освіти: теоретико-методологічні можливості та практичні перспективи / М.Култаєва // Філософія освіти. – 2012. – № 1–2 (11). – С. 147 – 163.

